

Firma gik konkurs:

Fem murersjak fuldfører alligevel akkorden

Det er en såkaldt byggefagskutyme, at et murersjak kan få udbetalt skyldig løn og forlange at færdiggøre den akkord, der er aftalt, selv om murerfirmaet må dreje nøglen om

Mureren

Medlemsblad for Landsklubben for murere, stenhuggere og stukkatørsvende samt Murerarbejdsmændenes landsbrancheklub.

Nr. 3/2023 • 29. årgang • juni 2023

er et fagblad for
Landsklubben for
murere, stenhuggere
og stukkatører samt
Murerarbejds mændenes
Landsbrancheklub.

Bladet udgives seks gange
årligt. Næste nummer
udkommer i september
2023. Sidste frist for
indlevering af stof til næste
nummer er den 18. august.

Stof der ønskes optaget
i Mureren skal sendes til:
Fagsagen
– Den faglige PR-service
Alleen 7 A, 4180 Sorø
Tlf. 22 995 375
soren@fagsagen.dk

Stof der indsendes til
bladet skal være forsynet
med afsendernavn
og adresse.

Redaktion
Morten Rasmussen
(ansvarshavende)
Søren Dam Nielsen

Tekst
Fagsagen
Tlf. 22 995 375

Layout
Michael Blomsterberg,
Fingerprint reklame
www.fingerprint.dk
Tlf. 23 838 420

Tryk
Jørn Thomsen Elbo, Kolding

ISSN 1395-9980
ISSN 2446-4023
(elektronisk udgave)

Mureren er FSC-certificeret
og SvaneMærket.

Følg med på
murerfagets egen
hjemmeside:
www.3f-murer.dk

Find murerfaget
på facebook

Søg på: @murerne

... lige nu

Vi fik et ja til OK 2023

Den fælles kamp fortsætter,
selv om vi ikke fik indfriet de
vigtige krav om bl.a. lønløft
i bunden, stop af social
dumping og mindre slid. Nu
retter vi blikket mod OK 2025

Efter et flertal stemte ja til det sam-
lede mæglingforslag, har vi fået nye
overenskomster.

I 3F stemte Byggegruppen samlet nej.
Og hos murersvendene og lærlingene
var der 74 procent, som stemte nej. Min
vurdering af, hvorfor der er et så stort nej
blandt murerne, er dels selve måden at
forhandle på samt selve resultatet.

Resultatet

Vores hovedkrav var:

- Hæv bunden
- Stop social dumping
- Mindre slid og mindre arbejdstid
- Indhente og sikre reallønnen
- Ingen yderligere fleksibilitet
i arbejdstiden.

Bunden blev ikke hævet for alle. De, som
i forvejen tjener mest, kommer til at tjene
endnu mere, forskellen mellem lønnen
i bunden og i toppen øges. Jeg tror ikke

på, at vi får sikret reallønnen i de lokale
lønforhandlinger.

Vi fik ikke stoppet social dumping,
der blev et boligtillæg til udenlandske
medarbejdere, som ikke er på akkord.
Regeringens tyveri af Store Bededag
blev ikke kompenseret i overenskomsten,
vi skal samlet arbejde mere. Der bliver
mulighed for at indføre 4-dags arbejds-
uge, længere arbejdsdage betyder flere
ulykker og mere slid.

Forhandlingsmåden

DI ønsker at ensrette alle overens-
komsterne, så de kommer til at ligne
hinanden mest muligt. Til trods for at
industriens og byggeriets arbejdspladser
og overenskomster er meget forskellige,
tog forhandlingerne udgangspunkt i for-
liget indgået mellem DI og CO-industri,
industriforliget. Det giver ingen mening,
at vi i byggeriet skal forhandle ud fra et
forlig, som ikke egner sig til byggeriet.

Med baggrund i resultatet og det, at vi
forhandler ud fra industriforliget, stemte
jeg NEJ i forhandlingsudvalget og til
mæglingforslaget fra forligsmanden.

Frem mod OK-2025

Hvordan kommer vi videre og hvad skal vi
ændre frem mod overenskomstforhand-
lingerne i 2025?

Vi skal forhandle ud fra de krav, vores
fagforeninger/kollegaer indsender, og
ud fra de ønsker, som Byggegruppen
indsamler via spørgeskemaerne. Vi skal
forhandle med baggrund i vores egne
overenskomster. Vi skal ikke bare lave en
afskrivning af industriforliget.

Op på hesten igen

Vi skal i gang med forberedelserne
allerede nu. Vi skal have fundet nogle
fælles krav:

- Vi må og skal have fundet både faglige
og politiske løsninger, som tager et
opgør med og kommer social dumping
fuldstændig til livs
- Løngabet mellem top og bund skal
sænkes, bunden skal hæves.
- Vi skal have fokus på, at vi fik en
arbejdsdag mere, vi kan ikke holde til og
vil ikke arbejde længere – tværtimod, vi
skal arbejde mindre
- Vi skal have en aktiv overenskomstkamp
- Vi skal stå sammen i OK-kampen

Kun med stærke fællesskaber, aktive
fagforeninger og gennem faglige og
politiske kampe skaber vi forandringer.

Af Morten
Rasmussen,
formand for
Landsklubben
for Murer-,
Stenhugger- og
Stukkatørsvende

En tillidsrepræsentant, der kæmper for sine murerkolleger ifølge AI-billedskaberen DALL·E.

VÆLG EN TILLIDSREPRÆSENTANT

Send ham ud i arbejdstiden for at få alle med i fagforeningen

Bedre vilkår på arbejdspladserne får vi ved at være mange, der holder sammen. Vi vil derfor have flere kolleger med i Landsklubben for Murer-, Stenhugger- og Stukkatorsvende.

Tillidsrepræsentanten ret til at tale med nyansatte i arbejdstiden. Det skal I udnytte:

1 Valg i arbejdstiden

Først skal I vælge en tillidsrepræsentant (det har I også ret til at gøre i arbejdstiden).

2 Fagforeningssnak i arbejdstiden

Dernæst skal I sende tillidsrepræsentanten ud og snakke med nye kolleger, så vi sammen kan løfte forholdene på arbejdspladserne.

Murerarbejdsmand Martin Lange er i gang med murerarbejdsmandsuddannelsen:

Tag murerarbejdsmandsuddannelsen nu

- Jeg blev ved med at udskyde, udskyde og udskyde det. Lav ikke samme fejl som mig. Udsæt det ikke længere. Tag mureruddannelsen. Kom i gang, siger murerarbejdsmand Martin Lange.

Han er et halvt år fra at have papir på at være murerarbejdsmand. Men hvad kan man bruge det til? Ja, der går historier i branchen om en ældre murerarbejdsmand, som kom først i køen til arbejde, fordi han havde uddannelsen. Konkurrenterne til stillingen var ellers meget yngre, fortæller Martin Lange.

Penge er ikke noget problem. Når man aftaler at tage uddannelsen med sin mester, så forhandler man selv, hvad lønnen skal være undervejs.

- Jeg er på akkord, som jeg plejer. Det er altså ikke mange uddannelser, hvor du kan tjene det, du plejer, bemærker Martin Lange. Hvis man kommer af sted på timeløn, så er det trods alt maksimalt 11 uger, man får en anden løn, end man plejer.

- Man skal nok overleve. Selv på en lav timeløn, indskyder Martin Lange. Ofte har man i forvejen nogle af de påkrævede certifikater, som er en del af uddannelsen. Martin Lange har stillads og teleskopløsser i forvejen, så hans tid på skole er kun syv uger.

- Det er altid smart at tage noget uddannelse. Jeg havde det sådan,

at det skulle bare gøres, begrundes Martin Lange sin beslutning om at uddanne sig med. Han siger også noget, der er langt vigtigere for de fleste: Uddannelsen skal være med til at sikre, at der er gode penge at tjene som murerarbejdsmand – også på længere sigt.

- Det at være murerarbejdsmand skal være en "ting", siger Martin Lange. For der er jo folk i byggebranchen, som går og laver meget af

det samme som murerarbejdsmandene. Som går til en væsentligt lavere løn. Hvorfor skal murerarbejdsmandene tjene mere end dem?

Det skal de selvfølgelig, fordi de kan deres kram. Fordi det er i kraft af murerarbejdsmandenes dygtige forarbejde, at murerne kan lægge de mange mursten, der er ensbetydende med penge i foret til hele sjakket.

TILLYKKE

Stukkatorfaget har fået en ny svend - med dybe rødder i håndværket

Som sidste stukkator på den gamle uddannelse bestod Casper Nygaard Svensson i maj sin svendepøve. Han er udlært hos sin far, Henrik Nygaard Svensson, indehaver af firmaet Ove H. Svensson. Firmaet er grundlagt af Casper Nygaards tipoldefar. Casper Nygaard er dermed femte generation stukkator i familien. Casper Nygaard drømmer

om, at danskerne får større kendskab til, hvad en stukkator er:

- Hvis jeg spørger mine kammerater, så ved de ikke, hvad vi laver. Jeg drømmer om, at faget bliver mere kendt. Sådan, så når folk skal bruge noget stuk, så ringer de efter stukkatoren og går ikke ned og køber flamingostuk, siger Casper Nygaard.

Fem sjak i fælles front gav pote

Efter konkurs: Fem murersjak gjorde krav på at fuldføre akkord – og efter knap en måneds tålmodig venten er de nu i fuld gang med det

Tip fra murernes grønspættebog: Hvis dit firma går konkurs, skal du tænke dig om (og kontakte din fagforening). Du skal IKKE løbe skrigende bort. For det kan koste dig dyrt.

På byggepladsen Admiralens Have i Odense valgte de fleste

murere heldigvis den første løsning. I april blev arbejdsgiveren KB Byg erklæret konkurs. Murerne var kun cirka halvvejs i akkorden. Da bomben faldt skabte det panikstemning blandt murerne. For ingen af dem var klar over, at de fagretslige regler faktisk gav dem krav på at gøre akkorden færdig.

Mange penge på spil

- Vi stod til at miste en del. Bl.a. fordi Lønmodtagernes Garantifond ikke dækker akkordoverskud, fortæller murerarbejdsmand Tue Mortensen om situationen de første hektiske dage.

Kun to af fem sjak var umiddelbart klar til at kæmpe for at få dækket flest mulige tab.

- Ikke alle ville det bøv, bemærker Tue Mortensen. Sammen med murer Martin Jacobsen, en sjakbajs fra et nabosjak, gik Tue Mortensen i gang med at samle alle fem sjak om at kræve deres del af fallitboet.

- Lad os prøve, om ikke vi kan vride det sidste ud af byggepladsen, blev vi enige om. Vi vidste slet ikke, at de fagretslige regler gjorde, at

Det vigtigste er fagforeningen. Der er kolleger, som har mistet mange penge i denne sag ved ikke at være medlemmer af 3F, siger murer Jan Pedersen.

vi stod først for til at gøre arbejdet færdigt, fortæller Tue Mortensen. Det fandt de ud af, da de kontaktede faglig sekretær Steffen Nyland Jensen fra 3F Bygningsarbejderne Fyn, som også støttede dem i det videre forløb.

Fik løn, mens de ventede

Men selv om det nu stod klart, at de fem sjak havde forsteret på det videre murerarbejde, så var der stadig usikkerhed om, hvornår de ville kunne begynde igen. Og hvad skulle de leve af i den tid?

- Vi fik forhandlet på plads, at timerne fra påske og frem til opstarten i begyndelsen af maj blev dækket med 220 kr. i timen. Det gjorde,

Det har været dyre lærepenge at betale for dem, som ikke var medlemmer af 3F, fortæller Tue Mortensen.

Martin Jacobsen

Lasse Andersen

Lars Knudsen

Alle i vores sjak var klar til at stå sammen for vores krav, siger murer Martin Jacobsen, som sammen med murerarbejdsmand Tue Mortensen gik forrest for at samle alle fem sjak. Murerarbejdsmand Rasmus Paludan er ikke med på billederne.

at kollegerne accepterede at vente. Desuden havde vi jo stadig omfang på hele byggepladsen, forklarer Tue Mortensen.

På grund af de fem sjaks sammenhold faldt en aftale på plads med hovedentreprenøren AG Gruppen og en ny arbejdsgiver

Murer Ole Pedersen og kolleger lægger mange sten denne formiddag på den blanke gavl. Efter konkursen er tiden knap.

Hansson og Knudsen. Nu går murerne igen på arbejde - med bredere smil på læben, end de har haft længe. De kan færdiggøre akkorden, og de får dækket de tab, de har haft som følge af konkursen.

- Nu mangler vi faktisk nogle murere. Tidsplanen er stram, efter at byggeriet har ligget stille i fire uger. Men vi har fået bevis for, at det godt kan betale sig at stå sammen og kræve sin ret, siger Tue Mortensen.

Blokade - er det ikke bare en masse ballade?

DERFOR LAVEDE MURERNE EN BLOKADE PÅ ADMIRALENS HAVE

Når et firma går konkurs og et murersjak har en gældende akkord-aftale i en entreprise, firmaet har indgået, så har murersjakket ret til at gøre akkorden færdig.

Men retten til at fuldføre akkorden har murersjakket kun, hvis murerne gør krav på deres arbejde.

“Men en blokade, det lyder så drastisk - er det virkelig nødvendigt? Kan du ikke bare finde et andet arbejde,” har venner og familie spurgt nogle af de murere, som blokerede byggepladsen Admiralsens Have.

Jo, men så vinker jeg samtidig farvel til en hel del penge, kunne murersvenden så svare.

For murerne havde samlet 1,1 mio. kr. til gode i skyldig løn, bl.a. manglende udbetaling af akkordoverskud. De penge ville de kunne

skyde en hvid pind efter, hvis de bare fandt et nyt arbejde. De ville heller ikke kunne inkassere pengene fra den resterende del af akkorden, fordi de jo ikke fuldførte den.

Når murerne blokerer, så kan byggepladsen ikke blive åbnet op, før det er faldet på plads, hvordan arbejdet kan fuldføres, forklarer forhandlingssekretær Jacob Scavenius, som har været involveret i forløbet.

Blokaden er en del af spillet:

- At man har ret til at fuldføre akkorden ved konkurs er en såkaldt byggefagskutyme, og vi har fagretslig hjemmel til at lave blokaden, forklarer Jacob Scavenius. Uden en blokade ville der ikke falde erstatning for mistet akkord, retten til at

Billedet er taget den morgen, hvor den første forhandling med bygherren fandt sted.

fuldføre arbejdet ville bortfalde, og man ville max. få 30 dages akkordudbetaling fra Lønmodtagernes Garantifond.

Såvel 3F, Dansk Industri som bygherren samarbejdede konstruktivt om at finde en gangbar løsning.

Stemningen på byggepladsen er meget bedre, når alle følger samme akkordaf tale, siger murerne Simon Friis (t.v.) og Jakob Larsen. I baggrunden murerarbejdsmand Martin Lange.

Vi starter med at mure, når vi har en omfangsaftale

Ét byggeri - én akkord: På det byggeri, der hedder Agerbæks Have skal alle murere og murerarbejds mænd gå på samme akkord

Murerarbejde på den samme byggeplads skal ikke splittes op i et utal af akkordaf talt. Det kommer der alt for meget bøvl og ballade ud af. Derfor har murerne Jakob Larsen og Simon Friis lavet en aftale med mester om, at alt murerarbejde på Agerbæks Have i Risskov ved Aarhus hører ind under samme akkordaf tale. Det er det, der kaldes en omfangsaftale.

- Først ville mester ikke gå med til det. Priserne var vi meget enige om. Men vi ville ikke mure, før vi havde lavet en omfangsaftale. Mester vidste ikke helt, hvad det var. Da vi forklarede ham, at han stadig havde ansvaret for at mande op og ned og selvfølgelig

ledelsesretten, så var det som om han faldt ned, forklarer de to murer-svende. De har sammen med et par håndfulde kolleger været i gang på Agerbæks Have siden oktober i fjor.

Slåskamp mellem kolleger

- Vi har selv prøvet både omfang og platformsakkorder, nævner Jakob Larsen. De ved godt, at nogle murerjak sætter pris på, at de kan tjene lidt mere på platforms- eller delakkorderne. Men selv synes de ikke, det er pengene værd.

- Det er for frustrerende. Det er en slåskamp mellem kolleger, siger Simon Friis.

- Og i det lange løb bliver det dyrt for os at være konkurrenter, anfører Jakob Larsen.

- Alle sjak er sure og vil alle være dem, der får mørtel kl. 7., siger Simon Friis - og de fortæller begge om slagsmål om at få stillet både materiel og materialer til rådighed.

- Med en samlet omfangsaftale, så går man til firmaet og beder dem sørge for, at der er det, vi skal bruge, påpeger Jakob Larsen.

- Stemningen er meget bedre på omfang. Her hygger vi os sammen. Man har mere ansvarsfølelse. På delaf talt sidder man for sig selv og holder dårligt nok pauser.

- Man kan måske nok tjene mere på en delakkord. Men jeg synes, det er 10-30 kr. i timen værd, at man har lyst til at tage på arbejde. I stedet for at hver dag er en kamp mod ens kolleger, siger Jakob Larsen.

Hvem beholder mester?

Problemet med delakkorder stikker dog også hurtigt dybere end nogle få ekstra kroner i timen, påpeger de to murersvende og murerarbejdsmand Martin Lange, som netop er trådt ind i skurvognen. Som han siger:

- Hvis der er sjak, som brokker sig og kræver deres ret, så ved man godt, hvem mester beholder.

Og med delakkorder af begrænset varighed kan fornøjelsen blive kort på hver enkelt byggeplads.

Det er i en nøddeskal, hvad delakkorder forårsager af skader:

Delakkorder underminerer sjakkernes lyst, vilje og evne til at holde på deres ret. For hvis nabosjakket ikke gør det, er det dem, mester vælger til at mure næste etape. Delakkorder gør arbejdsdagen til en kamp, hvor

det er alle mod alle. I sidste ende er det her tankegangen: Er din makker ikke hurtig nok, så drop ham. Hvorfor ikke stå sammen om at hæve lønnen for alle i stedet for? Forløberen for det scenarie er eksempelvis kampen om de bedste lunser sjak mod sjak:

- Vi har tidligere oplevet, at der på en byggeplads pludselig var et sjak, der satte sig på at mure to gavle. Dét skaber ikke en god stemning, siger Jakob Larsen med et grin.

- Ja, eller at mester siger: Det har de andre sjak ikke skrevet for, når der skal skrives skurbog. Det siger han så også til de andre, siger Simon Friis.

- Ja, sådan var mester ude på "Brynet", husker Jakob Larsen.

- Men derude var vi gode til at snakke sammen, bemærker Simon Friis. De peger begge på, at den elektroniske skurbog ikke har gjort problemet med at spille sjakkene ud

mod hinanden mindre. Mester kan rette i den uden det kan ses.

En fælles kamp

På byggepladsen Agerbæks Have virker kollegerne tilfredse.

- De sætter stor pris på fællesskabet. At der kun skal tages én kamp for at få alting bragt i orden, mener Martin Lange.

- På den anden side kan man vel ikke tvinge to sjak, der ikke har lyst, til at gå sammen? Jeg ved ikke, siger Simon Friis.

- Det synes jeg. Der skal være tvang til at lave omfangsaftaler. Det er den eneste måde at få firmaerne til at leve op til alle deres forpligtelser på, mener Jakob Larsen.

På Agerbæks Have i Risskov følger alle sjak samme akkord og behøver altså ikke konkurrere om at få retten til næste lille stykke mur.

Overenskomsten giver dig ret til en omfangsaftale

Med mindre andet er aftalt, så er en akkordaftale som udgangspunkt en omfangsaftale. Det er beskrevet i Murer- og Murerarbejdsmandsoverenskomstens § 20 om akkordforhold. Så hvis du stiller krav om en omfangsaftale, kan mester ikke bryde aftalen op i små bidder.

Det bedste, vi kunne opnå

Flere rejste kritik af resultatet, forhandlerne, forløbet og formidlingen af OK23 på murerne landsmøde

Der ligger mere end 100 års forhandlinger bag de aftaler om løn- og arbejdsvilkår, der udgør den overenskomst, vi har i dag. Erfaringen viser os, at det er et langt, sejt træk at forbedre overenskomsten.

Men efter usædvanligt stor opbakning til OK23 i form af gadeoptog med bannere og opslag på sociale medier var forventningerne hos mange tårnhøje til, hvad

arbejdstagerne kunne få med hjem fra OK23.

Frustrerede og skuffede

Derfor var luften på murerne landsmøde fuld af frustration, skuffelse og protester efter formand Morten Rasmussens beretning, som for en stor dels vedkommende handlede om OK23.

- Jeg var med til at klappe forhandlerne ind i januar. Men sådan

- Jeg tror ikke, jeg kommer til København igen en anden gang, sagde murer Erik Jensen fra 3F Randers.

- Vi har en hamrende god overenskomst. Den er ikke kommet på én gang, sagde Jacob Scavenius, forhandlingssekretær for murerne i 3F.

som OK23 er forløbet, så tror jeg ikke, jeg kommer til København igen en anden gang, sagde en tydeligt skuffet murer Erik Jensen fra 3F Randers.

- Jeg var villig til at gå i "Forligsen" og dér få stukket en aftale ned i halsen, sagde Magnus Pløen fra 3F TLB Aarhus. Morten Rasmussen, som sad med i forhandlingsudvalget, stemte personligt nej, meldte han ud i beretningen. Bl.a. fordi der ikke fulgte penge nok med til løn, fordi aftalen endte med at give mest til dem, der i forvejen har mest, og fordi aftalen ikke stopper social dumping.

At sejre skridt for skridt

Som én af de få tilhængere af OK23, der tog ordet i salen, rejste forhandlingssekretær for murerne i 3F Jacob Scavenius sig og bad forsamlingen spise brød til. Han er en af de to-fire personer, som konkret sidder over for arbejdsgiverne og forhandler.

- Der er mange frustrationer, særligt blandt os murersvende. Men der er brug for en forventningsafstemning om, hvad man kan opnå ved en overenskomstforhandling, sagde

Nogle mente, at der under forhandlingerne var for lidt tid til at læse aftalerne.
- Hvordan kan vi få det, vi vil have, hvis vi bare accepterer krav i blinde.
Vi er nødt til at ændre kulturen, anførte Lars Lindgaard, 3F BJMF.

han og pegede på, at murerne skiller sig temmelig meget ud – andre byggearbejdere har samlet stemt ja til OK23.

Jacob Scavenius løftede hæftet indeholdende Murer- og Murerarbejdsmandsoverenskomsten i vejret:

- Jeg synes, vi har en hamrende god overenskomst. Den er jo ikke kommet på én gang. Men når jeg kigger på tallene, så er det ved den her overenskomst, at vi har fået mest med hjem, anførte han. Som eksempel på, at ting tager tid, og at overenskomster altid er et kompromis, pegede han på kravet om et lønløft af bunden:

- Det var et argument for nej-sigerne, at det manglede. Men her nu: Vi har talt om det siden 2010. Det er først nu med boligtillægget, at vi har fået noget. Jeg synes, vi skal give det en chance – og udvikle på det. Kunne vi have fået en bedre overenskomst? Jeg tror, vi pressede citronen, som vi kunne. I Forligsen havde vi ikke fået mere.

- Men hvis det er et kompromis, som du siger, så skal I forhandlere lade være med at stå ved et pressemøde og sælge OK23 som det bedste resultat nogensinde, lød det prompte fra salen. Det bedste, vi kunne opnå, havde været mere passende.

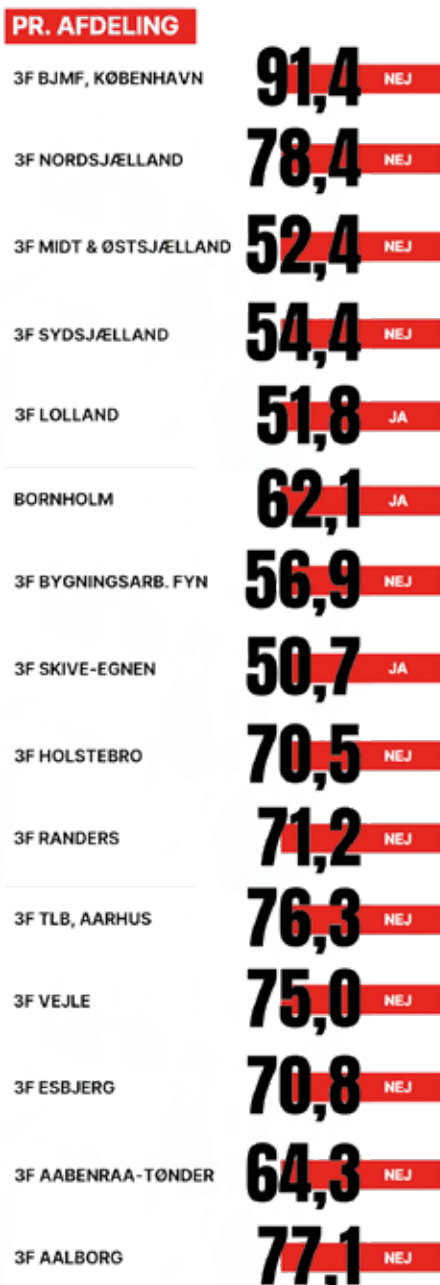
Herfra samlede formand Morten Rasmussen tropperne om at se fremad mod OK25.

Formand Morten Rasmussen stemte personligt nej til OK23, da forhandlingsudvalget skulle tage stilling.

Et kæmpe murer-nej sammen med et snævert nej i 3F Byggegruppen (50,4 %) og et stort ja fra alle arbejdstagere, som var en del af OK23 (79%):

Sådan forløb OK23-forhandlingerne

Først lavede murerne og murer-mestrene en række aftaler om bl.a. akkord, kørsel, vejrlig og lønudbetaling under de brancherelaterede forhandlinger med murersektionen under DI.

Som det er vanlig praksis ved overenskomstforhandlinger, dannede industriens aftale grundlag for alle andre aftaler, da den var faldet på plads.

Ved de direkte forhandlinger med arbejdsgiverne sidder der to-fire forhandlere. Men 3F Byggegruppens forhandlingsudvalg er både ved OK20 og igen ved OK23 blevet taget meget mere med på råd end ved tidligere overenskomstforhandlinger – både før og under overenskomstforhandlingerne. Forhandlingsudvalget består af en række kollegaer, som er valgt til hvervet på 3F's kongres. Udvalget har denne gang løbende været med til at udforme og gennemgå den konkrete ordlyd i de enkelte dele af overenskomsten.

I den afsluttende del af forløbet, hvor den samlede overenskomst skulle behandles, var forhandlingsudvalget indkaldt til møde hos DI to gange. Der var på landsmødet kritik af, at der i den forbindelse var for lidt tid til at gennemgå det samlede udspil. Men det skal dog sættes i sammenhæng med, at udvalget i tiden forud havde siddet og arbejdet med de enkelte dele af overenskomsten.

Da aftalerne blev sat til afstemning i forhandlingsudvalget stemte 33 medlemmer for udspillet. Ni stemte imod.

Under 3F Byggegruppens hovedforhandlinger krævede DI i øvrigt at få genforhandlet murerne aftaler med murersektionen. Det er der nogen utilfredshed med fra landsklubbens side. Det ligner en underminering af murersektionens forhandlere fra DI's side.

- Det er fuldstændig tåbeligt, sagde formand Morten Rasmussen under sin beretning.

Straks-ændringer tilladt

Platforme, epoxy, storformatfliser, spjældarbejde, firedagesuge: En hel formiddag satte landsmødet spot på, hvor der skal tages fat for at forbedre arbejdsmiljøet i murerfaget

Det er godt at være murer. Med flere forbedringer i arbejdsmiljøet bliver det endnu bedre. På landsmødet hentede landsklubbens arbejds-miljøudvalg med et gruppearbejde input fra byggepladserne for bedre at kunne målrette arbejdet med at skabe sikre og sunde byggepladser. Fokus var på platforme, epoxy, spjældarbejde og firedagesuge.

Frustrerede over platformene

Murerne, der drøftede platforme, var overraskende frustrerede. Siden platformene kom frem har mange murere ellers udtrykt glæde over eksempelvis den nemme måde at justere arbejds højden på. Men kritikpunkterne var mange:

- Man må med platformsulykken in mente konstatere, at der kan være meget langt ned, hvis man først er uheldig at styrte ned.
- Når man fastgør hjørnejern opstår der risiko for at styrte ned – man

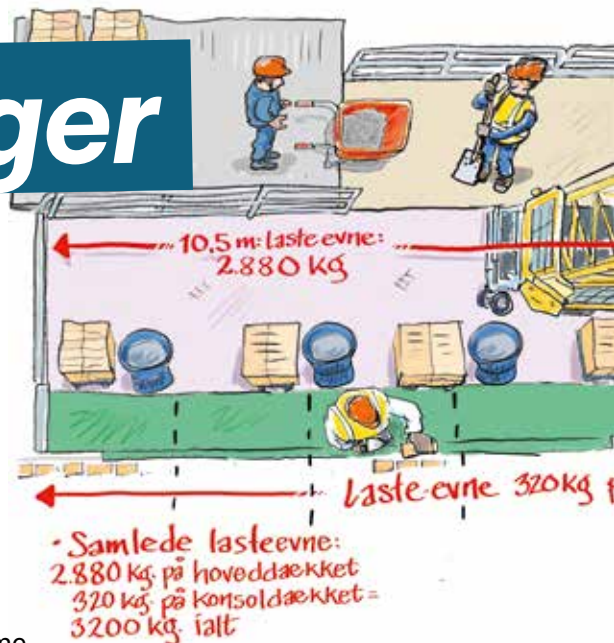
kan imødegå det ved at sætte hjørnejern op flere gange.

- Hvorfor bruger murerne platforme til det, de er dårligst egnede til: Det tungeste arbejde?
- At mure fra grav på platform giver for meget arbejde over skulderhøjde
- Platforme fremmer platformsak-korder fra delefuge til delefuge. Det handler om økonomi – men i sidste ende også arbejdsmiljø, da del-akkorder skaber konflikter og dårlig stemning på byggepladserne.
- Platformene er vindfølsomme, særligt når de er inddækkede. Der er krav om vindmålere på byggepladsen. Alligevel ser man sjældent en.
 - Vi vil kort sagt hellere have et stillads at mure fra, konkluderede murer Louis Jacobsen.

Undgå storformatfliser og epoxy

Der er ikke nogen oplagt vej til at håndtere store fliser på en sikker og sund måde. Ikke lige nu. Så den bedste løsning er at undlade at bruge dem.

- Enten må vi komme op med nogle smarte løsninger til at

håndtere dem, eller også må vi lade være med at sætte dem op, sagde murer Christian Sørensen, som rapporterede fra flisegruppens diskussioner. Som det er nu, er det håndholdt, lige på nær en sugekop, som ikke batter meget.

Overtal mester og bygherre til at vælge nogle mindre fliser, supplerede murer Nick Davidsen.

Epoxy er for kort tid siden indlemmet i mureruddannelsen. Stod det til gruppen, skulle den beslutning gøres om.

- Vi vil helst ikke arbejde med det. Vi synes heller ikke, lærlingene skal. Derfor skal de ikke undervises i epoxy på uddannelsen, sagde Nick Davidsen. Christian Sørensen tilføjede, at han er af den overbevisning, at det er ulovligt at benytte epoxy i private hjem, fordi der er mindre giftige alternativer, som er lige så gode.

Grupperne så også på ergostillads og firedagesuge. Dommen over ergostilladset var, at modellen med maksimal bredde kan bruges.

Sikkerheden er ofte ikke tænkt godt nok ind i arbejdsopgaverne for dem, der laver spjældopgaver, var et af budskaberne under gruppearbejdet om arbejdsmiljø.

DET STÅR OG FALDER MED, OM DE HAR EN LÆREPLADS

Omkring hver femte murerlærling falder fra efter grundforløb 2.

Flere unge har haft lyst til at blive murere de senere år. Et sted mellem 800 og 1.000 unge går hvert år gennem døren med skiltet "murer-hal" på og tager hul på grundforløb 2. Derfor kunne uddannelseskonsulent i 3F Byggegruppen og murer Jens Kirkegaard på murerens landsmøde med fortrolstning udtale, at rekrutteringen af nye murere ser fornuftig ud.

- Der er god tilstrømning til faget i øjeblikket, konstaterede han.

Men der er en flue i mørtlen. Cirka hver femte unge forlader uddannelsen i løbet af g2. Den altdominerende årsag er, at der mangler en læreplads til lærlingen. Ingen uddannelsesaftale, ingen lyst til at fortsætte.

Tag flere lærlinge

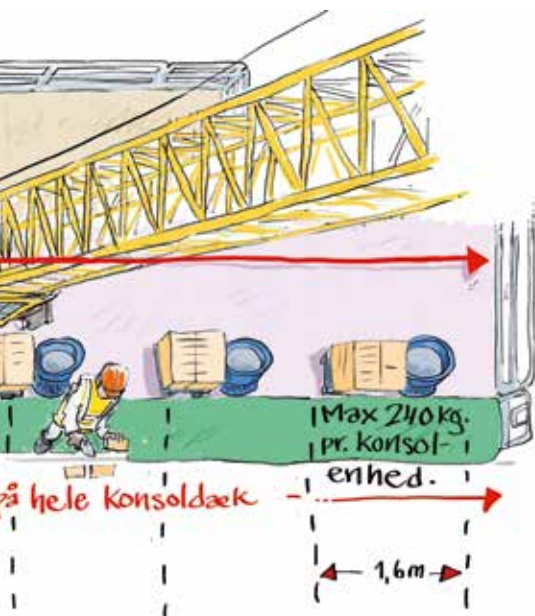
Hvis det store frafald skal nedbringes fremover, skal både firmaer og murersjak altså være klar til at tage nogle flere lærlinge ind. Fra skolernes side pegede uddannelseskonsulent Pia Skjøtt-Larsen på, at

læringleklubber, seniormurere, som lærlinge kan stille spørgsmål til og generel ansvarstagen over for lærlingene kan være med til at fremme lysten til at gøre uddannelsen færdig. Da den grønne omstilling er vigtig for de unge, er det også væsentligt, at det grønne murerfag nu får en større plads på uddannelsen.

- Du kan sagtens mure med hampsten og lære om at mure al-ligevel. Du kan sagtens pudse med ler og lære noget om at pudse. De nye lærlinge skal ikke være bange for nye materialer. Vi skal sørge for at det bliver på murerhænder, sagde Pia Skjøtt-Larsen.

Udlån lærlingene

I sjakkene kan man godt prikke mere til eget firma eller andre sjak uden lærlinge og opfordre til at indgå uddannelsesaftaler, kom det fra en deltager. Man kan også arbejde med mere fleksible lærlingeforløb, så lærlingene ved at blive lånt ud til andre firmaer kommer hele vejen rundt i murerfaget. Og man kan udpege læresvende, som står for kontakten til lærlingene. Det kan gøre lærlingelivet mere attraktivt. Men frem for alt skal der være lærepladser til alle.

Arbejdsplatformen til opmuringsarbejde skal minimum kunne klare en belastning på 300 kg pr. løbende meter.

Illustration: BFA Bygge og Anlæg

Men der er bedre alternativer. Firedagesugen (37 t.) giver mere slitage og større risiko for ulykker, bl.a. under kørslen hjem, kom det fra arbejdsgruppen.

Laver man renovering og spjældarbejde, så er man ofte alene, og sikkerheden er ikke tænkt ind. Dårlig planlægning spænder ben for det gode arbejde. Hvis man er den, der påpeger dårligt arbejdsmiljø, fremstår man ofte som en kværlulant.

Ud af drøftelserne kom bl.a. forslag om at behandle arbejdsmiljø fagretsligt og lave oplysningsarbejde, der gør det gode arbejdsmiljø nemmere at finde.

BRUG 3F's arbejds-miljøkonsulenter

3F Byggegruppen har fem arbejdsmiljøkonsulenter, som står parat til at hjælpe med dit arbejdsmiljø

tema.3f.dk/erdukker/konsulenter

Interessen for at blive murer er til stede, men frafaldet på mureruddannelsen er stort. Pia Skjøtt-Larsen, uddannelseskonsulent i Byggeriets Uddannelser og Jens Kirkegaard, uddannelseskonsulent i 3F Byggegruppen gjorde status for mureruddannelsen på landsmødet.

I nye, grønne prestigebyggerier er der kommet mere træ indvendigt – og i mange tilfælde mursten yderst.

Den grønne omstilling og en trend om ærligt byggeri blandt arkitekter kan medføre betydeligt mere traditionelt murerarbejde, siger arkitekten bag Børnehuset Egedammen, vinderen af arkitektprisen Årets Arne

DE MUREDE BUERS MULIGE RENÆSSANCE

I januar vandt Børnehuset Egedammen i Gladsaxe arkitekturprisen Årets Arne. For en murer er det værd at bide mærke i. Huset, hvor cirka 120 børn og 25 voksne nu har deres dagligdag, har nemlig lagt en arkitektonisk linje, som vi meget

Mange flere murede stik og buer kan være lige om hjørnet i nybyggeri, ifølge arkitekt Ebbe Währens.

vel kan komme til at se meget mere til, spår arkitekten Ebbe Währens fra BBP Arkitekter, som har tegnet Egedammen.

Facaden er muret op med kalkmørtel. Muren er hæftet til bagmuren af træ, men bærer ellers sig selv. Og i særklasse væsentligt: De store, runde vinduer samt stikkene over de almindelige vinduer er muret op uden ståltegl. Det er stik tilbage til tiderne før især betonens indtog i byggeriet – og tilbage til dengang, man vidste, at en muret bue bærer sig selv.

På murstenenes præmisser

Børnehuset er ikke nogen enlig svale, mener Ebbe Währens. Det er en konsekvens af de strammere krav til byggeri, som ikke bare bliver stillet af bygningsreglementet, men også

af kunderne. I fremtiden skal man konkurrere på bæredygtighed frem for pris. Desuden har et vækstlag af unge arkitekter taget fat om bæredygtighed med en hidtil uset alvor.

– Lige nu står vi midt i et paradigmeskifte. Med de øgede krav til bæredygtighed, så kan du simpelthen ikke få lov at bygge i beton, forklarer Ebbe Währens.

– Man kan bygge alt i beton. Men beton er yt. Hvad gør man så, spørger han retorisk. Svaret er, at arkitekterne kigger rundt på de huse på gader og stræder, som er før betonens indtog. De spørger sig selv og hinanden: Hvad er det mursten kan, når man bruger dem på deres egne præmisser? Ét af svarene er: De kan give styrke ved at blive lagt i buer. Derfor kan vi stå over for en tilbagekomst af stik og buer, ifølge

Ebbe Währens. Vejen til fremtidens byggetraditioner kan se ud til at gå via fortiden.

Gode takter

Men når man nu er i gang med at gå, hvorfor går man så ikke hele vejen med det prisbelønnede byggeri? Murer Peter Christensen, som var med til opmuringen af Egedammen, undrede sig undervejs:

- Det var selvfølgelig superfedt at bygge. Bygningen er sjov og smuk. Der er gode takter i huset. Genbrugsstenene og stik og buer over vinduerne, indleder han. Men når stormen har lagt sig efter alle de fornemme ord om bæredygtighed, svanemærket og Årets Arne, står man tilbage med en bygning, hvor murstenene måske ikke kan skilles ad og genbruges. Hvor isoleringen er glasuld. Og hvor der fortsat er brugt jern for at få muren til at holde sammen.

- Der er godt nok brugt kalkmørtel, men en 20-80-mørtel, som er meget stærk. De store, runde vinduer skulle vi lægge jern i. Det forstod jeg ikke. Det er jo en konstruktion, der er bærende i sig selv. Og kunne man ikke have brugt papiruld i stedet for glasuld, spørger Peter Christensen.

Krav til byggeteknik

Ifølge Ebbe Währens er svaret simpelthen, at bygningen overholder de krav til byggeteknik i Danmark, som den skal.

- Det er en cementfri mørtel. Men der er anvisninger, vi er nødt til at følge. De siger bl.a., at de nederste skifter ved terræn og de øverste under taget skal have stærkere mørtel. De anvisninger er vi nødt til at følge. Om stenene kan skilles ad? Det er i

Murer Peter Christensen er glad for kalkmørtlen, men ærgerlig over, at den muligvis er for stærk til, at man kan skille stenene ad.

hvert fald nemmere, end hvis mørtlen havde indeholdt cement. Man kan sikkert godt gå et skridt længere, men så skal der laves forsøg og godkendelser og nye anvisninger, lyder hans bemærkninger til mørtlen. Jernet i facaden er ingeniørens opfindelse, og det skal give muren tilstrækkelig styrke.

- Når vi har isoleret med glasuld, så er det fordi, vi følger et erfarblad, der siger, at man ikke må have organisk materiale, der er i kontakt med murværk, siger Ebbe Währens. Nabobygningen Grønnegården, som også er tegnet af BBP Arkitekter, er isoleret med træfiberisolering.

- Det kunne vi også have gjort på Egedammen, hvis vi kunne sikre os, at murerne skrabede murværket

på indersiden. Det står i beskrivelsen, men det er ikke sket. Derfor har vi desværre været nødt til at bruge glasuld, lyder Ebbe Währens' forklaring.

Bidrag til omstilling

Når alt kommer til alt er Peter Christensen glad for at have været med i Gladsaxe.

- Vi har også et ansvar som håndværkere for at bidrage til den grønne omstilling. Det var fedt at være med på byggeriet. Også fordi der var så mange stik og buer. Jeg håber, der kommer mere af det, siger Peter Christensen.

- Men man burde have lavet det på akkord, runder han lige af med et udsagn, der bærer sig selv.

Vi har som håndværkere et ansvar for at bidrage til den grønne omstilling, siger murer Peter Christensen. Foto: Jens Markus Lindhe

Sådan ser fræserobotten ud. Den vejer 250 kilo og hænges op i wirer.

Snart kan vi give fugerne en kærlig robothånd

Udfræsningsrobot kan gavne arbejdsmiljøet og den grønne omstilling og være en ny opgave for murerarbejdsmanden.

23. marts scorer Rasmus Højlund hat-trick for det danske herrelandshold i fodbold. Samme dag, men ikke i mediernes søgelys – ud over naturligvis Murerens – er der kasse på Kronborg. Et hold af unge ingeniører er gået offensivt til lidt af et problem i murerfaget: Udkradsning af fuger. En kilde til nedslidning og dårligt arbejdsmiljø. Men ingeniørerne kan være tætte på at vinde kampen mod de

ringe arbejdsvilkår, man ofte ser under fugefræsningen: De har lavet en robot, der kan ramme plet og fjerne fugerne stort set uden menneskelig indblanding. I et telt uden for en gammel fægtesal uden for selve Kronborg er ingeniørerne i gang med at testfræse fuger og finjustere fræserobotten.

Flot arbejde

– Det ser fornuftigt ud. Der er stort set ingen skader på stenene, siger faglig sekretær og murer Per Nielsen fra 3F Nordsjælland efter at have besøgt robotens arbejde.

Robottens fræsearbejde på Kronborg er et led i testfasen af det nyudviklede udstyr.

– Vi er blevet inviteret af Slots- og Kulturstyrelsen for at vise, hvad vi kan. Vi har allerede vist det, vi skulle. Vist, at vi ikke kommer med varm luft, siger Martin van der Bijl, én af ingeniørerne fra firmaet Site-Tech, som står bag robotten. I løbet af sommeren eller måske efteråret 2023 håber ingeniørerne, at robotten og dens søskende kan begynde at udføre rigtige fræseopgaver.

Et stenkast fra testbygningen er et murersjak i gang med at reparere voldmuren hele vejen rundt om selve Kronborg Slot.

– De er også meget imponerede over robotten, siger Per Nielsen.

Forbedrer arbejdsmiljøet

Robotten har indlysende fordele: For det første er der forbedringen af arbejdsmiljøet. Der er i dag ikke mange danskere, som trækker en løn hjem på at fræse fuger. Det arbejde er stort set overladt til udlændinge. Her taler vi arbejdsdage på 10-12 timer. Time efter time, hvor byggearbejderen står med en vinkelsliber i hænderne, maske og beskyttelsesbriller for ansigtet i støv og snavs. Det er virkelig hårdt arbejde.

– Man har set eksempler på, at dem, der står og fræser, kan finde på

Vinkelsliber, støvsuger

– og kamera under skærmen.

Data om robotfræseren

Robotfræseren vejer 250 kilo. Den monteres på muren i wirer, og kan i øjeblikket køre i et par dage, før den skal flyttes. Men den bliver hurtigere med tiden og også mere præcis.

Selve fræsedelen adskiller sig ikke stort fra en almindelig vinkelsliber. Sammen med skærehovedet sidder der en støvsuger, som fjerner støv. Over vinkelsliber og støvsuger sidder robotens øje – et kamera, som aflæser muren og fortæller robotten, hvor den skal skære. Reglen er, at den kun må skære der, hvor der er mursten til alle sider.

Sådan ser det ud, når robotten har været i gang.

at lade vinkelsliberen blive ved med at køre, mens de går ned for at få en pause. Så virker det, som om de stadig arbejder for dem, der går og holder opsyn med dem, fortæller Per Nielsen om nogle faktiske arbejdsvilkår på dansk grund anno 2023.

- De bliver ødelagte, istemmer ingeniør Martin van der Bijl.

Afhjælper manglen på faglærte

For det andet kan robotten være med til at løse den gordiske knude på arbejdsmarkedet, at der om få år er alt for få faglærte, påpeger Martin van der Bijl. Og hvor majoriteten af danskere i mange år er gået i en stor bue uden om at fræse fuger ud, så forestiller Martin van der Bijl sig, at arbejdet som opsynsmand for fræserobotter godt vil kunne tiltale de selvsamme danskere. Teamet bag robotterne ser for sig, at en mand styrer fire-fem robotter.

Per Nielsen ser det som en mulighed for murerarbejdsmanden:

- At lære at styre robotterne bør da helt klart blive en del af murerarbejdsmandsuddannelsen, siger han.

Og endelig kan robotten understøtte den grønne omstilling ved at gøre det mere rentabelt at bevare gamle bygninger, vurderer Martin van der Bijl. For robotten udfører faktisk arbejdet både bedre og billigere end mennesker kan gøre

det. Robotten har den store fordel, at dens udsyn ikke bliver generet af støv og sikkerhedsbriller, som det sker for mennesker. Derfor rammer den meget præcist ned i fugerne – og det kan ses på resultatet, hvor stenene ikke har ret mange skader.

Når det bliver billigere at fræse fuger, er det med til at holde de samlede omkostninger på en renovering nede. Pris og kvalitet er afgørende for bygherrers beslutninger, anfører Martin van der Bijl:

- Jo bedre man bliver til at renovere facader, desto mindre nedrivning vil man se, siger han. I det spil er det en

afgørende brik at renovere facader i tide. Det kan robotten også hjælpe med.

- Vi kan hive data ud om murens tilstand. Hvor meget fugt, der er i mørtlen, om muren er udsat for vind og vejr, forklarer han. Ud fra data har eksempelvis boligforeninger bedre mulighed for at vurdere, hvornår det er nødvendigt at udfræse fuger.

- Nogle gange, når det ender med nedrivning, så skyldes det, at man har ventet for længe med at udskifte fugerne, tilføjer Martin van der Bijl. Så er der måske opstået råd i trækonstruktioner. Så er det for sent at renovere – eller for dyrt.

Martin van der Bijl og hans kolleger i Site Tech har rodet med fræserobotten i nogle år. Nu er den snart klar.

Nye lønsatser fra 1. maj 2023

Overenskomst for murer- og murerarbejdsmandsarbejde

Minimalløn og akkordafsavnstillæg: (Kr. pr. time)

Minimalløn.....	137,90
Akkordafsavnstillæg	20,00
I alt	157,90

Værktøjsgodtgørelse:

Tillægges minimalløn og akkordregnskaberne

Kr. pr. time	3,25
--------------------	------

Overarbejde:

Første 3 timer, 50% af minimalløn tillægges

Kr. pr. time	68,95
--------------------	-------

Efterfølgende timer + lørdage, søndage og helligdage
100% af minimalløn tillægges

Kr. pr. time	137,90
--------------------	--------

Skurpenge:

Sats 1: Kr. pr. mand pr. dag	57,50
Sats 2: Kr. pr. mand pr. dag	90,00

Kørselsgodtgørelse pr. 1. marts:

Fra og med den lønningsperiode hvori 1. marts falder

Kr. pr. km	2,19
------------------	------

Pension pr. 1. juni:

(inkl. lærlinge)

Arbejdstager.....	2,00%
Arbejdsgiver	10,15%
I alt.....	12,15%

Særlig lønopsparing (SH/FF-betaling):

	12,90%
Forskudsudbetaling kr. pr. dag	1.300,00

Ovmurerarbejde: (Kr. pr. time)

Minimalløn.....	137,90
Ovmurertillæg	69,25
Akkordafsavnstillæg	20,00
I alt.....	227,15

Værktøjspenge:

Kr. pr. time	3,25
--------------------	------

Priskurantstillæg:

Murer- og murerarbejdsmandsarbejde	10,69%
--	--------

Løn under sygdom og tilskadekomst:

Ved 3 mdr. anciennitet i virksomheden indenfor en tidsramme af 1½ år, betales der ved sygdom i indtil 4 uger og ved tilskadekomst i indtil 8 uger følgende:

Kr. pr. time	161,45
--------------------	--------

Barns 1. sygedag / hospitalsindlæggelse

Kr. pr. time	161,45
--------------------	--------

Barsel, graviditet og fædreorlov:

Børn født før 1. juli 2023.

Kr. pr. time	161,45
--------------------	--------

Forældreorlov er med fuld løn, dog maks. 11 uger.

Barsel 4 uger, graviditet 14 uger, fædreorlov 2 uger, forældreorlov 15 uger:

Børn født 1. juli 2023 eller senere. Fuld løn dog maks.:

Kr. pr. time	225,00
--------------------	--------

Lærlinge:

Murere, stenhuggere og stukkatører (Kr. pr. time)

1. lønperiode variabel	80,25
2. lønperiode (52 uger)	97,55
3. lønperiode (52 uger)	109,25
4. lønperiode (52 uger)	128,80

Voksenlærlinge:

Kr. pr. time.....	137,90
-------------------	--------

Særlig opsparing for lærlinge	3,00%
(Udbetales med sidste løn i december)	

Stenhuggere og stukkatører: (kr. pr. time)

Minimalløn.....	137,90
Faglært tillæg	35,00
I alt.....	172,95

Kørsel udenfor fast værksted i egen befordring for såvel hen som hjemkørsel fra den lønningsperiode hvori 1. marts falder

Kr. pr. km	3,73
------------------	------